

Осми дан

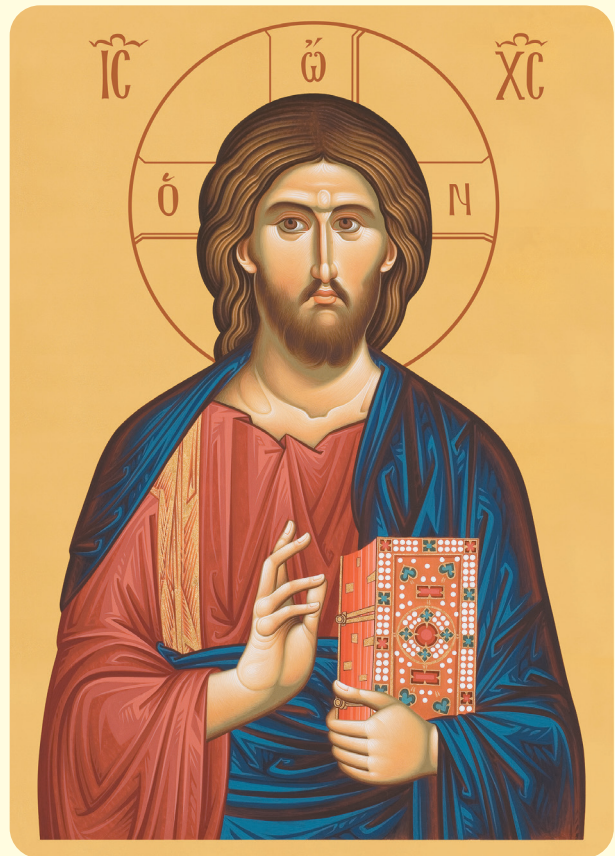
Катихета Бранислав Илић БОГОСЛУЖБЕНО ПРОСЛАВЉАЊЕ СВЕТИХ ОТАЦА ПРВОГ ВАСЕЉЕНСКОГ САБОРА

„Препрослављен јеси, Христе Боже наш,
као светиљке на земљи утврдио си оце наше
и њима као истином вере све нас учиш:
Многომилостиви, слава Теби.”
(Тропар светих Отаца)

Саборност јесте једно од суштинских својстава Цркве, јер је она Једна, Света, Саборна и Апостолска. У својим радовима и беседама преподобни Јустин Ћелијски наглашава да је Дух Свети Ујединитељ душâ свих хришћана у једну душу – саборну душу, и свих срца у једно срце – саборно срце, и свих духова у један дух – саборни дух Цркве. Промишљајући о значају саборности, преподобни Јустин Ћелијски у својој *Домајници* нарочито подвлачи да у то саборно срце Цркве и саборну душу Цркве ми улазимо и са њима се сједињујемо благодатним дејством Духа Светога, смиравајући свој ум пред светим саборним умом и саборним духом Цркве.

После Апостолског сабора, одржаног у Јерусалиму 49. године, на којем је председавао свети апостол Јаков, први епископ јерусалимски, саборни етос је и касније пројављиван – кроз одржавање васељенских сабора. У седму недељу по Празнику над празницима, а у попразништву празника Вазнесења Господњег, вршимо богослужбени спомен триста осамнаест светих Отаца Првог васељенског сабора. У *Синаксару* овог недељног дана читамо да се ово празновање не налази случајно између Вазнесења и Педесетнице, јер свети Оци, поред велике победе Православља над Аријевим погрешним учењем, прославише Бога и формулисањем првог дела Символа вере.

Први васељенски сабор је одржан 325. године у граду Никеји, у малоазијској области Витинији, а у време владавине светог цара Константина Великог (305 – 337). Било је неobiчно видети на једном месту епископе из Британије и Месопотамије, Египта и Галатије,

Господ Исус Христос

Грчке и Шпаније, и из толико других делова пространог Римског Царства. Сабор је почео са радом 20. маја, а 25. августа 325. године је свечано затворен. Прва и најзначајнија одлука коју су донели саборски Оци била је осуда јеретика Арија, који је учио да Господ Исус Христос није имао божанску природу већ да је био само најсавршеније створено биће, а не Бог Син и Створитељ. Због оваквог Аријевог учења, њега је најпре осудио његов надлежни епископ, Александар Александријски, али Арије га није послушао. Чувши за тај спор, свети благоверни цар Константин је упутио у Александрију старог и искусног епископа Осију из града Кордобе у Шпанији, а будући да ни тада није дошло до мира у Цркви, свети цар је сазвао све епископе у град Никеју на сабор. Заслуга Отаца овог сабора састоји се у

Осми дан

томе што су успели да препознају јерес, да је одбаце и да за будуће нараштаје хришћана јасно формулишу основне догме.

У богослужењу седме недеље по Пасхи молитвено величамо триста осамнаест святих Отаца Првог васељенског сабора, који се у служби овог својеобразног празника називају Христовим усрдним проповедницима и бранитељима јеванђелске истине и учења Цркве Христове. У својој *Хеорџолоџији* блаженочивши прота Лазар Мирковић напомиње да није познато који црквени песници су аутори химнографије празника святих Отаца Првог васељенског сабора. Црква је установила да се празновање овог празника савршава у седму недељу по Пасхи, јер је Први васељенски сабор отпочео са радом управо у периоду између Пасхе Господње и свете Педесетнице.

У стихирама на *Госџоди возвах* црквени песник износи учење Цркве које је формулисано на Првом васељенском сабору. У четвртој стихире се наводи да је Арије погрешно проповедао Христа као створено биће, а не као Бога, безумно помешавши Христа Бога са творевином. У наставку црквени песник сведочи да су саборски Оци прославили Христа као Бога Који је Сапрестолан Оцу и Духу Светоме. У седмој стихире химнограф молитвено велича свете Оце који су, усрдно сабрани у Духу Светоме и ревношћу вођени, духовним мачем посекали безумну и срамну науку Арија. У наставку богонадахнути химнограф прославља никејске Оце као бранитеље православног учења:

„Похвалимо данас богоносне Оце као свете трубе Духа, јер су посред Цркве испевали складну песму богословља: о Тројици као Једном и Непромењивом Бићу и Божанству; они су Аријево кривоверје оборили, а Православље одбранили и увек се моле Господу да помилује душе наше” (*Слава на Госџоди возвах*).

Црквени песник у једној литијској стихире узноси хвалу свим Оцима који су на Првом васељенском сабору, руковођени Духом Светим, у једномислију и саборности, постали истински чувари Предања Цркве и право-

славно исповедили учење о једносушности Свете Тројице, а у саборном духу одбили, обличили и осудили Аријево хуљење. У истом духу, песмопојац у једној стихире на *Сѣиховње* песмослови свете Оце, узносећи им благодарност јер су, сабрани на Сабору, јасно формулисали први део Символа вере:

Свети Оци Првог васељенског сабора

„Данас побожно и са вером празнујемо молитвени спомен богоносних Отаца из целог света у светлом граду Никеји, сабраних на православни сабор. Јер, они су безбожно учење злог Арија правоверно оборили, а њега из Саборне Цркве изагнавши. Јасно су о Сину Божјем, Једносушном и Сапостојећем, Који постоји пре свих векова, све научили и у исповедању Символа вере тачно и побожно то изложили. Зато и ми, следејући њиховим божанственим уредбама, непоколебиво верујемо и служимо Сину и Духу Свесветом, са Оцем, Тројици Једносушној у Једном Божанству.”

У кондаку, који се налази после шесте песме канона, свете Оце прослављамо као оне

Осми дан

који су својим учењем запечатали апостолску проповед и догмате, јер су у свом бићу носили истину као одећу изаткану богословљем са неба, уздижући и славећи велику тајну побожности. Егзапостилар нам доноси прозбу коју упућујемо Господу и молимо Га да нас сачува од сваког јеретичког напада. Црквени песник прославља свете Оце и следећим богонадахнутим речима:

„Свети Оци су примили духовно просветљење од Духа Светога и натприродно богословље су сажетим речима и са многим разматрањем богонадахнуто објавили. Они су Христови проповедници блажене јеванђелске науке и заступници побожних предања која су примили свише (одозго) и јасно их објаснили, а веру богонаучену изложили.”

Једно од најпознатијих химнографских дела у служби светих Отаца је стихира у којој прослављамо и величамо никејске Оце као божанствени сабор богоречитих војника и Господњих ратника, као многосветле духовне звезде, као необориве стубове тајанственог Сиона, као свезлатна уста Бога Логоса, као никејске похвале и Учитеље свеколике васељене.

У духу великог јубилеја, 1700. годишњице одржавања Првог васељенског сабора у Никеји, – а надахнути црквеним песмама које произносимо и појемо у дан спомена светих и богоносних триста осамнаест Отаца сабра-них на овом сабору, – потребно је указати на важност утврђења, очувања и преношења

правоверног учења о Христу. Свети Оци су јасно исповедили и благовестили истину о Христовом предвечном постојању, истину да Христов почетак није у Рођењу од Богородице него у Рођењу од Бога Оца у вечности, што значи да Он нема почетак, да вечно постоји и да је Јединородни Син Божји. Као што је Отац од вечности, тако је и Син од вечности: „И Логос постаде тело и настани се међу нама, и видесмо славу Његову, славу као Јединороднога од Оца, пун благодати и истине” (Јов. 1, 14). Христос је икона Бога Невидљивога: „Бога нико није видео никад: Јединородни Син Који је у наручју Оца, Он Га објави” (Јов. 1, 17). Христос је „Светлост од светлости, Бог истинити од Бога истинитог”. Христос за Себе говори да је „светлост свету” (Јов. 8, 12). Његова светлост долази од Оца Светлости, о којој говори цар Давид (Пс. 27, 1) и о којој певамо у химни вечерње службе *Свeйлoсѝи ѝиxа*. Он за Себе сведочи да је једнак Оцу: „Ја и Отац једно смо” (Јов. 10, 30) и: „Ко је видео мене, видео је Оца” (Јов. 14, 9). О томе сведочи и свети апостол Павле који исповеда да Господ Исус Христос, „будући у обличју Божјем, није сматрао за отимање то што је једнак са Богом” (Филипљ. 2, 6). Дакле, свети Оци Првог васељенског сабора нису донели некакво ново учење већ су истину о Христу утемељили на ономе што је о Њему објављено у Светоме Писму – да је Он Глава Цркве и наш Спаситељ, да је на Себе узео обличје човека, постао нама сличан у свему осим у греху и Својим Распећем и Васкрсењем даровао спасење свеколиком роду људском.

